

Selena CULACHE (COSTEA)
Școala doctorală de științe socio-umane,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

ANGLICISMELE, MODĂ SAU TENDINȚĂ LINGVISTICĂ?

Limba constituie un sistem complex și abstract, alcătuit din sunete articulate, prin intermediul căruia oamenii comunică, își exprimă gândurile, sentimentele, dorințele și faptele. Având la bază cuvântul drept unitate de transmitere, limba traversează necontenit procese de dinamică, la acest fapt aducându-și contribuția și o serie de factori.

De-a lungul timpului, lexicul limbii române s-a modificat și îmbogățit cu mulți termeni de origine străină. Când aducem în discuție împrumuturile din alte limbi, facem referire la termenii rezultați din contacte și influențe istorice, din conviețuirea împreună cu cetățeni ai altor state. În vocabularul limbii noastre, cuvintele străine au pătruns prin două modalități: pe cale orală, directă, prin contactul cu vorbitorii nativi de limbă maghiară, greacă, turcă, slavă sau pe cale indirectă (prin intermediul neologismelor), fiind asimilate cuvinte din limbile moderne: germană, franceză, rusă, engleză, italiană. Au existat perioade în istoria limbii române, când au fost preluați, cu precădere, termeni dintr-o anumită limbă. Spre exemplu, în perioada interbelică, era de bonton să combini limba română cu limba franceză, cuvintele rezultate fiind denumite franțuzisme. Au fost, de asemenea, anii turciști. În urmă cu 15-20 de ani, când un număr semnificativ de români au plecat la muncă în străinătate, asistam la un val de cuvinte de origine latină (italienești și spaniole) care au inundat vocabularul românilor. Suntem, astăzi, martorii unei perioade în care influența limbii engleze este la cote maxime: totul este un „must”, suntem „ok”, mașina e cool, avem „target”, „suntem focusați”, pentru că suntem mai „busy” decât „ever”! Afirmarea englezismelor și a americanismelor a devenit un proces internațional, care a cuprins, firesc, și România. În acest context, mass-media, politica, sportul, chiar și cultura s-au grăbit să asimileze și să utilizeze aceste elemente lexicale, lucru care a dus la o tendință controversată și dezbătută intens, existând nevoia unei clarificări autorizate în ceea ce privește utilizarea lor. Termenii nu au pătruns natural și corect în vocabularul limbii române, ci într-o formă nefericită, ceea ce a dus la apariția unui alt cuvânt: romgleza! *Dicționarul*

explicativ al limbii române definește acest cuvânt drept „o formă simplificată de vorbire, constând din amestecarea lexicului și gramaticii limbilor română și engleză.” Este, pe scurt, un amestec al celor două limbi, utilizat, de regulă, de tinerii români, unele exprimări fiind de-a dreptul nefericite, incorecte și ridicole. Forma consacrată „Național Arena” este un astfel de exemplu, în care limba română este schingiuită. Explicația este simplă: în limba română, adjectivul se acordă în gen, număr și caz cu substantivul pe care-l însoțește. Deci, formularea corectă este „Arena Națională”.

Inviazarea anglicismelor constituie un subiect controversat pe care lingviștii îl discută și-l analizează. *Dicționarul explicativ al limbii române* definește *anglicismele* drept o expresie specifică a limbii engleze, cuvinte de origine engleză împrumutate, fără necesitate, de o altă limbă și neintegrate în aceasta.

Anglicismele au pătruns adânc în vocabularul limbii române la toate nivelurile, dar cu precădere în domenii în care resursa umană este relativ tânără. Conversațiile în romgleză combină elemente ale celor două limbi, care are drept rezultat un dialect tehnic, greu de înțeles de un necunoscător al limbii lui Shakespeare. Spre exemplu, la terase și la restaurante frecventate în special de tineri, nu cumperi un sandviș *gustos*, ci *incredibly tasty*. Comandăm meniu „big tasty”, omițându-l pe „and”, pentru o pronunțare corectă: *mare și gustos*.

Referindu-se la anglicismele întâlnite în limba română, Constantin Manea afirma că:

„(...) interesul pe care româna îl stârnește ca obiect de cercetare lingvistică provine, nu în ultimul rând, din bogăția, suplețea și eterogenitatea vocabularului său, adeseori remarcată și subliniată. Referitor la deschiderea limbii române către îmbogățirea lexicală și, în general, la capacitatea ei de absorbție a elementelor străine, s-a spus că e o «limbă ospitalieră» și s-a făcut chiar afirmația că ar fi o «limbă omnivoră». Așadar, fără a fi foarte importantă ca mijloc de comunicare, limba română prezintă un interes științific deosebit prin structura sa, dar mai ales pentru eterogenitatea și bogăția vocabularului său.” [1]

Putem explica pătrunderea anglicismelor în limba română prin utilitatea desemnării unor realități extralingvistice actuale. Există termeni intrați în vocabularul limbii române, fără să se realizeze, anterior, traducerea lor. Exemple multiple în acest caz găsim în domeniul informaticii (*chat, mouse, software, e-mail, computer* etc.), al sportului (*fitness, schi, tenis, fotbal*), dar și în

al economiei (*marketing, management, supermarket* etc.), al muzicii (*cover, featuring, homestudio, songwriter* etc.) și nu numai. Se creionează, astfel, un bagaj comun de termeni și de cunoștințe, care este alcătuit din termeni împrumutați din limba engleză, care indică realități lingvistice ale diferitelor sfere de activitate. Lingvista Gabriela Pană Dindelegan consideră că anglicizarea se înfățișează drept o înclinare a limbii române de a permite pătrunderea, la nivelul lexicului, a influenței limbii engleze, care devine astfel un element de superstrat. Ceea ce este ciudat și atrage atenția este faptul că acest fenomen cuprinde un număr în continuă creștere și se petrece între limbi care nu se înrudesc genealogic, ceea ce conturează o nouă dimensiune a relațiilor dintre limbi.

Mass-media are un rol esențial în procesul de anglicizare a limbii române, întrucât este unul dintre cele mai eficiente canale de comunicare, cu rol în educație. Aduce completări cunoștințelor transmise în școală, prin multitudinea de materiale didactice puse la dispoziția publicului. O ascensiune spectaculoasă a cunoscut mass-media odată cu apariția pandemiei de coronavirus, când realitatea școlară s-a mutat în on-line. Toate canalele de comunicare (on-line, presa scrisă, televiziunile, radio-ul) fac parte, la modul real și continuu din viața noastră. Digitalizarea bruscă a României a dus la un nou val de pătrundere în viața noastră a englezismelor, pe care le utilizează toate păturile societății. Suntem *on-line pe social media*, lecțiile se realizează pe *device-uri*, avem *target-uri* de îndeplinit, utilizăm aplicațiile *WhatsApp, Messenger și Facebook*, citim *e-book-uri* și trimitem *e-mail-uri*. Dacă perioada comunistă era caracterizată de un limbaj rigid, de lemn, pe care Nicolae Manolescu îl numea

„(...)un mod de exprimare codificat, sibilinic și, la rigoare, osificat, a cărui particularitate este minima transparență. În limba de lemn nu se vorbește deschis, liber, ci pe ocolite și învăluitoare.” [2]

în anii postcomuniști situația s-a schimbat dramatic. Deschiderea granițelor țării a însemnat o migrație a românilor spre Occident și, automat, însușirea altor limbi. Vocabularul limbii române a devenit un rezervor care colectează noi cuvinte englezești. Presa, televiziunea și internetul înfățișează cel mai bine acest aspect. Revistele, emisiunile și canalele de *YouTube* destinate generației tinere abundă în utilizarea anglicismelor, pe care, din extravaganța specifică vârstei, din dorința de a impresiona și de a se remarca, tinerii le preiau.

În *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, volum semnat de Adriana Stoichițoiu-Ichim, se folosește termenul *romgleză*, termen recent apărut, cu semnificații peiorativ-ironice. Față de acest concept, se constată o preocupare a lingviștilor care consideră că reprezintă o amenințare la adresa identității limbii române și a culturii naționale. Această reacție nu este proprie numai cercurilor de intelectuali, ci și publicului cu o anumită educație și pregătire academică. Referindu-se la acest val care combină iritant și nefericit cele două limbi, Adriana Stoichițoiu-Ichim afirma:

„Toată țopimea face alergie la cuvintele din DEX, tocindu-le pe cele din ghidul de conversație român-englez. Nu doar în mediul artistic se petrec asemenea deraieri căznit shakespeariene. Termenii din mediul afacerilor (pardon, din zona *business*), cei din industria publicitară (mă refer, desigur, la aria creative, la copywriting și alte specialități asemenea) sunt tot atâtea tribute aduse uneia și aceleiași limbi (...). Din jur, de peste tot, îți ajunge la urechi zumzet englezit. Shooting-uri de fashion, meeting-uri și happening-uri, astfel de repere a căpătat programul nostru zilnic.”[3].

Atitudinea păturii intelectualilor față de acest subiect fluctuează între dezacordul și revolta interioară produsă de anglicismele pătrunse forțat în limba română și relativa acceptare a acestui fapt, pe care o manifestă anumiți lingviști. O explicație a acestui fenomen o oferă Mioara Avram care afirma că:

„Influența engleză este un fenomen internațional care nu are nimic negativ în sine și nu e mai periculoasă pentru limba română decât alte influențe din trecut și de azi (se știe doar că marea ospitalitate a limbii noastre este dublată de o capacitate, la fel de mare, de asimilare și de selecție în timp); în această privință se pune mai mult problema folosirii corecte și a echilibrului, care implică rezolvarea înțeleaptă a conflictului dintre generații în atitudinea față de anglicisme.”[4]

Caracterul englezesc al cuvintelor este destinat acelor care mențin, atât în pronunțare, cât și în flexiune și scriere, aspectul străin, acestea nefiind englezisme: *card*, *stres*, *top*, *hit*. Din categoria termenilor reanglicizați fac parte: *week-end*, *talk-show*, *bodyguard*, *cocktail* etc. Ascensiunea anglicismelor ajută, o anumită categorie socială să-și desfășoare activitatea (corporatiștii), dar, în egală măsură, îi deranjează pe alții. Mass-media aduce în prim-plan reacțiile de acest gen, care condamnă curentul anglofon pătruns pe teritoriul țării noastre. Acest fenomen asigură o impresie că cele două limbi se combină nefericit, într-un carusel al cuvintelor greu de stăvilit, captând din ce în ce

mai multe domenii de activitate. În sprijinul acestei idei, relevantă este opinia Adrianei Stoichițoiu- Ichim:

„Toată țopimea face alergie la cuvintele din DEX, tocindu-le pe cele din ghidul de conversație român- englez. Nu doar în mediul artistic se petrec asemenea deraieri căznit shakespeariene. Termenii din mediul afacerilor (pardon, din zona *business*), cei din industria publicitară (mă refer, desigur, la aria creative, la copywriting și alte specialități asemenea) sunt tot atâtea tribute aduse uneia și aceleiași limbi (...). Din jur, de peste tot îți ajunge la urechi zumzet englezit. *Shooting*-uri de *fashion*, *meeting*-uri și *happening*-uri, astfel de repere a căpătat programul nostru zilnic.” [5]

Lingvистa Mioara Avram, referindu-se la riscul pierderii identității limbii române prin anglicizare, având în vedere vehemența cu care unii literați își exprimă revolta sufletească, iar lingviști renumiți par să manifeste îngăduință față de acest risc, precizează că pătrunderea limbii engleze în lexicul unei limbi este un fenomen care se manifestă la nivel mondial, care, în esență, nu este mai dăunător decât influențele pe care le-au avut în trecut alte limbi străine (franceza, germana, italiana sau turca) și nu este ceva de care ar trebui să ne temem. Face apel, însă, la înțelepciune și echilibru, pentru rezolvare echilibrată a disputelor dintre generații și pentru atitudinea față de englezisme. A devenit certitudine faptul că anglicismele fac parte din bazinul de cuvinte utilizat în limbajul publicistic și monden actual. Tinerii, cu precădere cei trecuți peste granițele țării, afișează o vădită alură de europeni, poartă discuții fără inhibiții cu interlocutori din orice parte a planetei, sunt dezinvolți și utilizează limba engleză ca pe un instrument de comunicare pe care-l au la îndemână. În fond, fenomenul acesta de îmbogățire a vocabularului este normal în evoluția unei limbi, atenționarea lingviștilor referindu-se la simțul măsurii. Radu Paraschivescu afirma în emisiunea *Pastila de limbă* că importurile lexicale sunt utile și imposibil de evitat. Argumentul? Așa cum o țară nu poate rezista fără schimburi comerciale, așa și o limbă are nevoie de împrumuturi lexicale, pentru a rezista și a evolua. Esențial este ca totul să se întâmple echilibrat, cu măsură și discernământ.

Într-o perioadă în care pătrunderea anglicismelor în lexicul limbii române nu era atât de agresivă precum este astăzi, Corneliu Vadim Tudor, luptător cu arma cuvântului pentru păstrarea limbii române, a scris următoarea poezie:

Nu-mi place să vorbesc în limbi străine
Eu sînt un vultur, nu sînt papagal
Privighetoarea cîntă pentru sine
Un singur cîntec, dar e magistral.
De ce-aş vorbi engleză sau germană
Sau graiul rus, francez sau spaniol?
Cînd limba mea-i balsam de pus pe rană
Izvor de apă vie, nu nămol.
În limba asta mă simt cel mai bine
Ea varsă raze de argint în jur.
Mai dulce e ca mierea de albine
Limba Română, templu de azur.
Ea s-a născut şi a-nflorit sub mîna
Lui Dumnezeu în 2.000 de ani.
Regină între graiuri e româna
N-o poate nimeni cumpăra cu bani.
Ce n-ar da alţii, Doamne, să vorbească
Atît de dulce, simplu şi bogat!
Ei ştiu să latre, să maimuţărească
Să dea comenzi scrîşnit şi cadenţat.
Fireşte, ştiu că toate au valoare
Exprimă stări de spirit, raţiuni
Dar nici o limbă nu cunosc sub soare
Precum e graiul nostru din străbuni.
Pentru această limbă a curs sînge
Pentru această limbă s-a murit.
E limba-n care Creştinismul plînge
În fiecă biserică sau schit.
Eroică e limba cea română
A rezistat prin anii cei mai grei.
Cuvinte din retorica păgînă
Ea a topit în creuzetul ei.
Nu-mi place să vorbesc în limbi străine
Deşi le ştiu şi chiar le preţuiesc.
Fiţi demni, urmaşi de legiuni latine,
De acest vechi veşmînt împărătesc.” (*Limba Română*)

NOTE:

- [1]. C. Manea, 2004, p.7.
- [2]. Ilie Rad 1999, p. 86.
- [3]. Adriana Stoichițoiu- Ichim, „Gândul”, 8 martie 2006, p. 7.
- [4]. Mioara Avram, 1997, p. 9.
- [5]. Adriana Stoichițoiu- Ichim, „Gândul”, 8 martie 2006, p. 7.

BIBLIOGRAFIE ONLINE:

- Avram, Mioara (1997). *Anglicismele în limba română actuală*, București, Editura Academiei.
- Cenac, Oana, *Manifestări ale creativității limbajului uman*, Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, Romania, Romania, 2014, ISBN 978-606-17-0623-5, p. 178-187, Accesion Number: WOS: 000378446400018, IDS Number: BF0BG: https://apps.webofknowledge.com/Search.do?product=WOS&SID=T2dt hUa4LBY98y5gyNI&search_mode=GeneralSearch&prID=d556ad3b-0edc-4579-8b72-c4f147a0ec8b
- Cenac, Oana, *Translating Cultural and Historical Coordinates in Ion Creangă's «Memories of My Boyhood»*, in *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 137, 2014, p. 158-164.
- Cenac, Oana-Magdalena, *Avataruri ale anglicismelor din sistemul financiar român, Verba et res. Studia linguistica in honorem Stelian Dumitrăcel*, vol. LVII/2017, p. 129-136, 2017, București, Editura Academiei.
- Ciobanu, G., (2004). *Romanian Words of English Origin*, second revised edition, Timișoara, Mirton.
- Cuniță, Alexandra (2018). *Globalizarea, bat-o vina...*, în *Lexic comun/Lexic specializat: Limba și cultura română în context national și european: evaluări și perspective la Centenarul Unirii*, ediția a XI, Galați, Casa Cărții de Știință.
- Dumitrăcel, Stelian (2019). *Limba noi? Afacereza, legaleza, jurnaleza și blocarea comunicării în „Lexic comun/Lexic specializat”, anul XII, nr.1 (21) 2019: Galați, Casa Cărții de Știință.*
- dexonline;
- digi24.ro;
- dilemaveche.ro;

ENGLISH BORROWINGS - A LINGUISTIC FASHION OR A LANGUAGE TREND?

Abstract: During decades, each epoch has different quantitative contribution to the process of improving „the pool” of neologisms from the Romanian language by means of borrowing words of different origin: Slavic, Greek, Turkish, French or Hungarian. The post-communist period reveals a great number of English words in the Romanian vocabulary (spoken and written). In this process, media plays an important role by using these words in journals as well as on radio and television. A significant number of words of English origin is present almost everywhere: arts, IT and sport. Nevertheless, it is important to keep the right measure in doing so.

Keywords: *language, lexicon, modern, anglicization, threat.*